

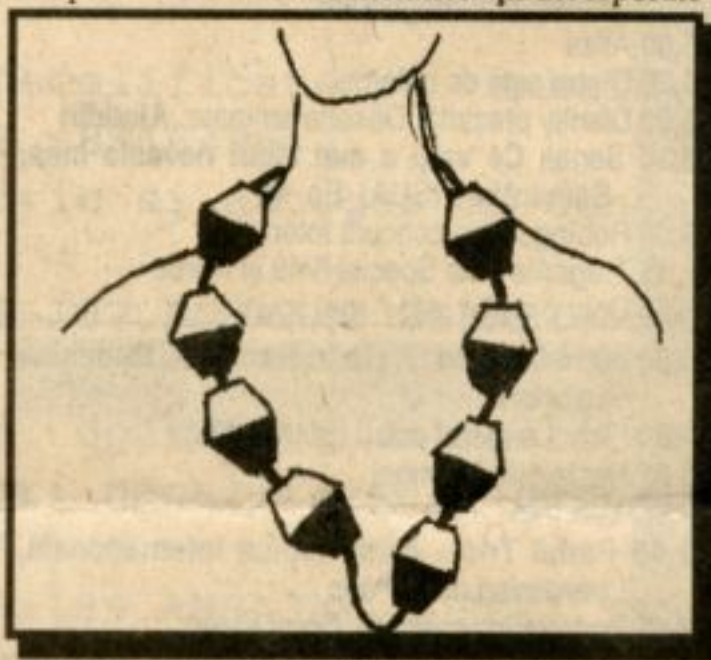
Bățul și sfoara

15.11.97 - ADEVĂRUL

În ochii d-lui Andrei Pleșu, Coloana Infinitului provoacă un "fetișism național"...

Când un om deștept, informat, talentat se comportă exact pe dos ești invitat să bănuiești multe. Dacă o face greu, chinuit, ca actorul într-un rol străin disponibilităților sale, e de înțeles, dacă o face însă ușor, dezinvolt, firesc, te aruncă într-o perplexitate unde șchiopă călăuză nu pot fi decât proverbele. Dilemele nu finanțează obligatoriu răspunsuri, sunt dileme și atât. Într-un discurs ținut la sesiunea de comunicări a Fundațiilor Brâncuși din 27 octombrie domnul Andrei Pleșu se amestecă partizan în controversata problemă a restaurării Coloanei Infinitului de la Târgu-Jiu, deși avertizează de la bun început, întrucâtva socratian, că nu e expert în Brâncuși și nici nu-l pasionează dezbaterile iscată în jurul însănătoșirii capodoperei. În România nu e nimeni expert în Brâncuși, după standardele occidentale, opinează Andrei Pleșu. Firește, în afara celor care se autocalifică, în aplauzele necalificaților. Din capul locului, Andrei Pleșu agreează ideea înlocuirii stâlpului de susținere, a fundației monumentului și, probabil, a ce va mai fi necesar în viziunea singurilor calificați de noul Consiliu al Educației și Culturii pe mâna căruia a încăput Coloana Infinită discreționară. Și „legal“, chipurile. Nu era și obligatoriu să-și motiveze alegerea. O face însă incriminând prudența în restaurare și implacabilul respect pentru original, drept „fetișism național, din care rezultă că orice apropiere de monument este un fel de a-l viola, un fel de blasfemie“. Respectul pentru rigoarea științifică a unei restaurări (care, până la această oră, n-a constat decât într-o demontare pripită, o găurire inutilă a unui modul, fără aprobare, și perspectiva prelungirii lăsării sub zăpadă două ierni la rând a structurii interioare) este asimilat veșnicului nostru defect social și politic, naționalismul. N-ai ce să răspunzi la asta. Ești arătat cu degetul pentru că ai pistruii pe față și urechi clăpăuge, deși nu ai. După ce ești băgat în țarcul unei așa-zise retardări istorice, ți se explică, simplist, uluitor de simplist, că originalitatea Coloanei nu constă în materialitatea ei întrupată, ci în idee, fiindcă ea „trăiește în proiect“(!), prin „frumusețea unei proporții“. „Proporția s-a obținut pe hârtie și a fost dată unor ingineri s-o construiască. A face vizavi de acest efect final (!) al colaborării dintre un proiect genial și niște constructori profesioniști un idol la care nu poți umbla... ni se pare o judecată rapidă“. Dar se știe prea bine, astăzi, că „proporția“ Coloanei nu s-a obținut, brusc și inspirat, pe hârtie, că această obsesie a sculptorului a fost

dezvoltată în variante (palpabile) ani de-a rândul, că în obținerea „efectului final“ (lucrarea, de fapt) a colaborat ingineresc, și nu numai, un om ca Ștefan Georgescu-Gorjan (cu deplinul acord al artistului), a cărui soluție intimă și definitivă pentru Coloană stă să fie aruncată la gunoi acum. Opera lui Brâncuși e o realitate istorică, unică, la care nu se poate colabora, care nu poate fi „îmbunătățită“, adusă la zi, cu alte materiale decât cele dorite de sculptor. Minimalizarea tehnicității încorporate

în această lucrare cu un statut aparte, e drept, minimalizează în fond sculptura, artisticitatea, care nu este doar un înveliș, o glazură apetisantă, pentru amatorii de desfătări pur mentale. Cine judecă „rapid“? Iritat vizibil, Andrei Pleșu spune: „Văd că se discută mult despre bățul pe care sunt puse modulele. Ca și cum am discuta despre sfoara pe care stau mărgelile. Dacă unui colier i se rupe sfoara și trebuie pusă altă sfoară, își pierde colierul din preț? Este decisivă sfoara pe care stau mărgelile? Fundația însăși?“ Nu analogiile, nu limbajul, ci gândirea mă sperie. E primitivă și vulgară. Astfel judecând lucrurile, o biserică de lemn maramureșană ar putea fi calificată drept vreo 15 steri de lemne, făcute grinzi și șipcă, 100 de kilograme de cuie, întrupare a unei idei geniale de niște dulgheri analfabeți, probabil bețivi și curvari. Dacă interiorul Coloanei poate fi numit „băț“ (ori „sfoară“), tot așa de bine modulele pot fi etichetate drept un fel de tomberoane, care desenează la un loc o găselniță fericită pe hârtie, răsfrântându-se abstract în celebritate. Mărturisesc, sunt trist. Cum să folosești în privința Coloanei termenul de „îmbunătățire“, care are un sens precis în limba

română? Metaforic vorbind, de acum, această nobilă operă e pentru mine dinamitată. Ce se va face, dacă se va face, va fi îngânarea penibilă a unei realități, o imitație a inimitabilului. Andrei Pleșu e nedrept cu mulți specialiști, ba chiar nedrept cu sine. Zice: „Nici unul dintre noi, și mă includ și pe mine aici, n-am făcut nimic pentru monumentele din România sau am făcut foarte puțin, și pentru Coloana Infinitului în special. Noi n-am avut inițiative. Înainte de '89, eu nu am auzit foarte multe voci, de foarte mulți specialiști care să se lamenteze public asupra stării proaste a bisericilor, a Coloanei Infinitului ș.a.m.d.“. Ba au fost, iar unii chiar au avut de suferit, ca regretatul istoric de artă, Vasile Drăguț.

S-au întreprins două restaurări și remetalizări ale Coloanei, există un adevărat dosar al semnalelor de alarmă privind starea monumentului, ba chiar a întregului ansamblu de la Târgu-Jiu. N-au fost bani, nu se acordau pe atunci exclusivități asupra unui bun aparținând patrimoniului național. Dar dl. Pleșu e nedrept, cum spuneam, cu sine. N-a făcut nimic pentru monumente? Aud bine?! Ba a făcut. A desființat rapid, la câteva luni de ministeriat post-zaveră, Legea Patrimoniului, gest în urma căruia atâtea valori au avut de suferit, cum mai au și astăzi, de vreme ce urgențele legislative privesc alte domenii și aspecte ale vieții noastre sociale și neculturale (ca să nu zic anticulturale). Concluziv, suntem îndemnați „să tragem cu ochiul la bunul simț și la specialiști“ și „să nu ne punem de-a curmezișul“, adică să fim decenti, cuminți, obediți, să lăsăm „organili“ să lucreze. Și să gândească, bineînțeles, pentru noi. Să nu formulăm nici măcar întrebări. Cu toată stupefacția în fața acestei atitudini, îmi păstrez intactă prețuirea, ca atâția alții, pentru cel ce este, intelectual, Andrei Pleșu. Măhnitor ar fi doar faptul că, uneori, nu mai are dubii, îndoieli, răbdarea de a percepe întrebările inconfortabile, fără de care totul încremenește și se stinge în ovații prelungite. Că îl supără până și întrebările mai tranșante ale unora puse altora, ocolind ideala liniște a răzgâielii. M-am întrebat adesea cum a fost posibilă inițiativa abrogării Legii Patrimoniului, aproape fulgerător, fără o vagă anticipare a consecințelor. Acest discurs în apărarea „îmbunătățitorilor“ unui monument de excepție într-o țară săracă în monumente mi-ar putea risipi multe nedumeriri. Unei intelectualități comode, cu viciul broaștei lui La Fontaine în sânge, care într-o situație similară, cândva, în căutare de capital politic, ar fi protestat de la Europa Liberă la O.N.U., de la șef de restaurant la primărie în memorii

cuvincoase și fatalmente „naționaliști” și se va scrie o
Colecție reorganizată, o capodoperă cu un nou și mondial
colecție de autori, care-i vor înlocui și, acolo, un floare;
bătăușul sau opera

Cornel Radu Constantinescu